

TÖRVÉNYKEZÉS.

Ha a részjegytőke fizetésében késedelmes szövetkezeti tag jogai az alapszabályok értelmében a szövetkezettel szemben elenyésznek, megszűnik minden további kötelezettsége is.

A temesvári kir. törvényszék ítelt: Felperes keresetével elutasítottatik.

Indokolás: A 2/. alatt másolatban csatolt felperesi alapszabályok 15. §-a értelmében a részjegytőke fizetésében késedelmes szövetkezeti tag mindennemű jogai a szövetkezettel szemben elenyésznek, s az általa már befizetett részletek a tartalékalaphoz csatoltatnak.

Habár az alapszabályok 5. §-a szerint minden tag részjegyei névértéke erejéig felelős, s habár azt, hogy a jogait a 15. §. értelmében elvesztő tag kötelezettségei is megszűnnek, az alapszabályok világosan ki nem mondják, —

mindazonáltal a jog és a megfelelő kötelesség szoros egybefüggéséből önként következik, hogy a jogait elvesztő tag tagsági minősége és tagsági kötelezettségei is megszűnnek annál is inkább, mert akkor, midőn addig teljesített befizetései elvesznek, a tagsági viszony további fennállásának mi értelme sem volna.

Miért is felperest keresetével elutasítani kellett.

A temesvári kir. ítélő-tábla ítelt: A kir. ítélő-tábla az első-bíróság ítéletét helybenhagyja indokai alapján és azért:

mert a szövetkezet és tagjai közti viszonyban a tagok kiválásának feltételeire nézve a kereskedelmi törvény 224. § 4-ik pontja értelmében az alapszabályok intézkedése az irányadó, — felperes szövetkezet alapszabályainak 15. §-a szerint pedig az, hogy a szövetkezeti tag üzletrészeinek befizetésében tanúsított késedelem folytán eddigi befizetésével együtt elveszti a szövetkezet irányában minden jogát, — a mi az első-bíróság helyes kifejtése szerint a késedelemben levő tag kizáratásával egyértelmű, — a fizetési késedelem feltétlen és elmaradhatatlan következményeként van megállapítva, s az alapszabályoknak említett rendelkezése nincs akként szövegezve, hogy a kizáratás kimondása a szövetkezetnek csak joga, melylyel tetszés szerint élhet, vagy nem; — mert ennél fogva az alapszabályok 15. §-ának rendelkezése úgy a szövetkezetre, mint a szövetkezeti tagra nézve kötelező; — mert a kereskedelmi törvény 225. § 4-ik pontjának s a 236. §-ának az az intézkedése, — hogy a szövetkezeti tagtól üzletrésze teljes névértékének befizetését még a tag kilépése vagy kiválása esetén is igényelhetik, a szövetkezeti tag egymás közti viszonyát szabályozza, a törvénynek ebből az intézkedésből tehát maga a szövetkezet jogokat nem származtathat.

A magy. kir. kuria ítelt: A másodbíróság ítélete indokainál

fogva helybenhagyatik annyival is inkább, mert a kereskedelmi törvény 171. §-ában foglalt és csupán a részvénytársaságokra vonatkozó különös rendelkezés a szövetkezetből kivált tagnak a szövetkezet irányában vállalt kötelezettségére nézve alkalmazást nem nyerhet. (A kir. kuriának 1891. november 18-iki üléséből 1519/1891. V. sz. a.)

*

Valamely biztosító-társaság kebelében alakult külön biztosítási csoport szövetkezetnek nem tekinthető

A miskolci kir. járásbiróság ítelt: Felperes keresetével elutasittatik.

Az A) alatti szabályzat szerint alperes nem feltétlenül, hanem csakis, mint a „Magyar gazdák jégbiztosítási szövetségének” tagja vállalt kötelezettséget.

Mínthogy alperes megtagadta, felperes pedig semmivel sem bizonyította, hogy a most nevezett szövetség valósággal megalakult, ennél fogva hiányozván a szerződés alapfeltétele, abból kifolyólag alperest semmiféle teljesítésre kötelezni nem lehet és pedig annál kevésbé, mert az A) alattiban foglalt törzsbevallás szerint lekötött 154 frt csupán a szövetségi üzletből eredhető veszteségek fedezésére szolgálhatna, a szövetség azonban meg nem alakulván, veszteségei sem lehetnek.

A kassai kir. ítélő-tábla ítelt: A kir. ítélő-tábla az első-bíróság ítéletét megváltoztatja, felperesnek kereseti jogát megállapítja és a kir. járásbiróságot a per érdemében leendő ítélet hozatalra utasítja.

Indokok: Felperes keresetének alapja az, hogy alperes az A) alatt csatolt okirat szerint irányában vállalt kötelezettségének eleget nem tett. Mínthogy pedig az A) alatti okirattól magából kétségtelenül kitűnik, hogy az abban megjelölt „Magyar gazdák jégbiztosítási szövetsége” nem önálló szövetkezetet, hanem az „Első magyar általános biztosító-társaság” kebelében alakult csupán egy meghatározott biztosítási külön csoportot képez, a mely csoport a kereskedelmi törvény 224. és 228. szakaszainak megfelelő önálló szövetkezetnek nem tekinthető; — és míthogy ezek szerint az ügylet valóban felperes és alperes között jött létre: alperesnek a felperes keresettségére és a szövetkezet meg nem alakulására vonatkozó kifogása alappal nem bír.

Ennek folytán elbírálás tárgyát most már a per érdeme képezvén; tekintettel arra, hogy erie vonatkozóan az első bíróság még nem ítelt, annak teljesítése volt elrendelendő.

A magy. kir. kuria ítelt: A másodfoku bíróság ítélete indokainál fogva helybenhagyatik.

(A kir. kuriának 1892. november 18-iki üléséből, 1305/1891 V. sz. a.)

*

*A váltókibocsátó nevének aláírása után a váltóra vezetett telep-
hely kikötés ellenére kitöltöttnek vélelmezetik.*

A debreczeni kir. törvényszék ítélt: Az 1890. évi augusztus hó 26-ik napján 9816./V. szám alatt kelt sommás végzés hatályának fentartása mellett tartoznak alperesek a Debreczenben 1890. évi április hó 20-ik napján 150 frtről kiállított váltó alapján mint elfogadó és kibocsátó a kereseti 150 frt váltóösszeget, ennek 1890. évi augusztus hó 20-ik napjától járó 6% kamátát, 3 frt 68 kr óvási és közlési, $\frac{1}{3}\%$ váltódíjat és a korábbi sommás végzés 11 frtban megállapított költségeit felperesnek három nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni. A jelen tárgyalással felmerült felperesi költségek meg nem ítéltetnek.

Indokok: Alperesek a kereseti váltón levő aláírásukat beismerik, kifogásul azonban azt hozzák fel:

hogy a mennyiben az A) alattin utolsó forgatmányosként Strausz Jánosné szerepel, a kereset másodpéldányán nevezett Strausz János ellenük perrel fel nem léphet; továbbá, hogy a váltó azon tekintetben, hogy fizetési helyül azon az alföldi takarékpénztár van megjelölve, szerződés-ellenesen lett kitöltve, következésképen a váltó elfogadó saját lakán lévén bemutatandó s nem fizetés esetére megóvatolandó, a B) alatti szabálytalanul kivett óvás felperes visszkeresetét meg nem állapítja s így 2. r. alperes a kötelezettségből szabadult s

hogy az A) alatti értéke 1. r. alperesnek bizonyos felperes férje javára teljesített szolgálatai megjutalmazása fejében adatott, miből önkényt folyik, hogy annak visszafizetésével a rendelvényes Strausz János tartozott; azonban

a tévesen irt kereset példányra fektetett kifogás figyelembe nem jöhet:

mert a bíróság a helyesen kiállított első példány s hozzá mellékelte váltó alapján hozta meg a sommás végzést s abban alpereseknek azt hagyta meg, hogy a kereseti összeget felperes *Strausz Jánosné*nak fizessék meg, s ezen meghagyás a különben téves példányon is minden kétséget kizárólag látható.

Hasonlóul nem volt tekintetbe vehető az óvás ellen emelt kifogásuk sem:

mert midőn alperesek beismerik, hogy a váltó üresen adott az alföldi takarékpénztárhoz leszámítolás végett, azon védekezést, hogy az A) alatti megállapodás ellenére lett kitöltve a fizetési hely megnevezésével, sikerrel nem használhatják, a mennyiben ha az intézvényezett — a mihez a váltótörvény 24. §-a értelmében joga van — az irányban a váltó elfogadása-kor nem rendelkezett, a váltó birtokosa azt tetszése szerint kitölthette; különben is azon megjelölés „fizetendő Debreczenben az alföldi takarékpénztárnál“ a váltót telepítetté s a fizetési hely tulajdonosát telepeessé nem teszi; a visszkereseti jog fentartása itt eszközölt bemutatás és felvett óvás mégis alkalmas

lévén, az alföldi takarékpénztár megnevezésével a váltó birtokosa, a neki törvény által biztosított jogát az üres váltó kitöltésére nézve tul nem lépte.

A mi a váltó értéke fejében Strausz János rendelvényes javára tett alperesi szolgálatokra fektetett kifogást illeti, azt e helyen annyival inkább mellőzni kellett, mert habár az együtt élő házastársak bármelyike nem vétetik olyan harmadik személynek, ki ellen mindazt föl ne hozhatná az adós, a mit a váltó-birtokos házastársa ellen a törvény értelmében kifogásolni jogosult lenne; miután alperesek az A) alattit minden kikötés nélkül fogadták el, illetve bocsátották ki s ez irányban a felperesi tagadással szemben mitsem bizonyítottak, felperes jóhiszemű váltó birtokosi minősége pedig kétségbe sem vonatott, ez okokból Strausz Jánosnak tanuként kihallgatása elrendelhető sem volt.

A jelen tárgyalással felmerült költségek alperesek irányában azért nem voltak megállapíthatók, mivel a kifogások beadásának részben csakugyan a hibás keresetpéldány volt az oka.

A debreczeni kir. ítélőtábla ítelt: A kir. ítélőtábla az első bíróság ítéletének elsőrendű alperes Dr. Ozory Istvánra vonatkozó felebbezett részét azzal a változtatással, hogy a 9816. ex. 90. számú sommás végzésnek 3 frt 68 kr. óvási díj fizetésére kötelező intézkedését elsőrendű alperes irányában hatályon kívül helyezve, felperest az óvási költségekre nézve elutasítja, — egyebekben helyben hagyja; — a másodrendű alperes Dr. Ozory Istvánnéra vonatkozó részét azonban egészben megváltoztatja, a 9816/90. számú sommás végzésnek irányában való hatályon kívül helyezésével, felperest ezen alperes ellenében keresetével elutasítja és arra kötelezi, hogy nevezett alperesnek 15 frt 45 kr. perbeli és 6 frt 15 kr. felebbezési költséget 3 nap alatt végrehajtás terhével fizessen.

Indokok: Az első bíróság ítéletének elsőrendű alperes irányában intézkedő részét az óvási díjak kivételével helybenhagyni kellett, mert a sommás váltókereset első példányán váltó birtokosként Strausz Jánosné van feltüntetve, a kinek javára a sommás végzés is kibocsátott; ezzel szemben tehát az a kifogás, hogy nem annak javára bocsátott ki a sommás végzés, a ki a keresetet indította, mint alaptalan figyelembe nem vehető; mert az az állítólagos körülmény, hogy a kereseti váltókifizetésére vonatkozólag alperesek és Strausz János között az volt a megállapodás, hogy a váltó értékét Strausz János lesz köteles kifizetni és nem alperesek, a per folyamán nem bizonyított; mert Strausz Jánosnak tanuként kihallgatása helyesen mellőztetett, a mennyiben alperesi részről még állítva sincs a per során, hogy Strausz Jánosné felperesnek a Dr. Ozory István és Strausz János között létrejött állítólagos megállapodásról tudomása volt s így ő a váltót jóhiszeműleg megszerzettnek tekintendő, magából pedig a házastársi viszonyból tekintettel arra, hogy a házastársak külön jogalanyt képeznek s így

jogokat is külön-külön szerezhethetnek, az ellenkezőnek valószínűsítése nélkül rosszhiszemű váltó birtokosi minősége meg nem állapítható;

mert elsőrendű alperes a kereseti összeget a kereset kézbesítése után sem fizetvén ki, a kamatok fizetésére mint késedelemben levő, valamint a perköltségek viselésére mint pervesztes az 1868: LIV. tcz. 251. §. alapján szintén helyesen köteleztetett.

Ellenben az óvási költségek fizetésére elsőrendű alperes kötelezhető nem volt, mert az óvás szabály-ellenesen nem az elfogadó lakásán, hanem az alföldi takarékpénztárnál vétetvén fel, az így szabálytalanul felvett óvásból felmerült költségek viselésére alperes pervesztessége daczára sem kötelezhető.

Másodrendű alperes irányában azonban az első bíróság ítéletét meg kellett változtatni és a sommás végzést irányában hatályon kívül kellett helyezni, mert felperes azt, hogy akkor a midőn másodrendű alperes Ozory Istvánné a kereseti váltóra kibocsátói névaláírását írta, a váltón látható azt a megjelölést „fizetendő az alföldi takarékpénztárnál Debreczenben“ a váltóra nem vezette, sőt a váltón ez a megjelölés annak az alföldi takarékpénztárnál leszámolás végett benyújtásakor sem fordult elő, beismerte; minthogy pedig felperes nem is állította, annálkevésbbé bizonyította, hogy a fizetés teljesítőjeként megnevezett „Alföldi takarékpénztár“ a kibocsátó egyértelmű beleegyezésével jelöltetett meg utólag szerződő felek akaratához képest fizetés teljesítő képen, kétségtelen begyőzöttnek tartandó, hogy a váltóra utólag vezetett ez a megjelölés a kibocsátó hozzájárulása nélkül eszközöltetett, miből önként következik, hogy ebből a kibocsátóra kötelezettség nem származik.

Ehhez képest, tekintve, hogy a fizetés hiánya miatt a kibocsátó ellen érvényesíthető visszkereset fentartására a váltótörvény 41. §-ban szükségesnek jelzett cselekmény joghatálya attól van függővé téve, vajjon a váltónak fizetés végetti bemutatása és az óvás felvétele a törvényben előírt módon eszközöltetett-e? tekintve, hogy a nem telepített idegen váltónak — minő a kereseti is — a váltó törvény szabályai szerint fizetés végett rendszerint az elfogadónál kell történnie, az elfogadó lakhelyének mellőzésével csupán az alföldi takarékpénztár üzleti helyiségében a czégnél történt bemutatás és a fedezetnek ide be nem érkezése folytán felvett óvás a visszkereseti jognak fentartására elégtelen lévén és a szabálytalanul felvett óvás alapján felperes visszkereseti jogát a kibocsátó ellen elvesztvén, felperest másodrendű alperes irányában keresetével elutasítani s mint pervesztést az okozott perköltség és ezzel egy tekintet alá eső sikerre vezetett felebbezési költség viselésére kötelezni kellett.

A m. kir. kuria ítelt: A másodfoku bíróság ítélete az elsőrendű alperest marasztaló nem felebbezett részében érintetlenül maradván, felebbezett egyéb részeiben a benne felhozott megfelelő indokoknál fogva helybenhagyhatók és a felperesi ügyvéd

felebbezési munkadíja s költsége 8 frt 15 krban állapittatik meg saját felével szemben. (A kir. kuriának 1892. október 25-ki üléséből 1148/1891. V. sz. a.

A pénzüintézet a betéti összeget a betéti könyv előmutatójának köteles kifizetni.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék, mint kereskedelmi bíróság B. György budapesti lakos felperesnek a „B. bank“ alperes ellen 850 frt és jár. iránt indított rendes perében következőleg ítél: Alperes köteles felperesnek 850 frt tőkét, 18 frt 50 kr. tőkésített kamatot és az egész 868 frt 50 krnak 1889. december 31-től járó $4\frac{1}{2}\%$ kamatát és 57 frt 65 kr. perköltséget 15 nap alatt — az A) alatti takarékpénztári könyv ellenében — különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni, és a kiszabandó ítéleti illetéket sajátjából viselni, stb.

Indokok: Alperes bank az A) alatti betéti könyvben foglalt alapszabályainak 5. §-a értelmében a takarékpénztári betéteket a betéti könyv előmutatójának köteles kifizetni, a miből következik, hogy a betéti könyvre mint a bemutatónak kifizetendő közforgalmu értékpapírra jogot csakis a betéti könyv átadása mellett lehet szerezni; ennélfogva, tekintve, hogy az ahoz való tulajdonjog az egyszerű átadás által megszerezhető, — és tekintve, hogy akár a tulajdon, akár a zálogjog megszerzéséhez már maga a pusztá átadás — a nélkül, hogy a betétkönyv eredeti birtokosának szóbeli engedménye szükséges lenne — elegendő alperesnek azt a kifogását, hogy mivel az A) a. betéti könyv B. Mór és társa nevére van kiállítva, azt B. Mór felperesnek kézi zálogul át nem adhatta, annál is inkább figyelmen kívül kellett hagyni, mert a betéti könyvre vezetett alapszabályok 5. §-a szerint a betéti könyv előmutatójának a betéti összeghez való jogosultságát egyébként igazolni nem is szükséges.

Alperes még azt vitatja, hogy a betéti összeg kifizetésére azért nem kötelezhető, mivel a betevő B. Mór és társa a 2 a. becsatolt okirat szerint a betéti összeget alperesnek a vele szemben fennálló követelése biztosításául kézi zálogul átengedte, s így a kézi zálog fogalmánál fogva alperes a betéti összeget első sorban a betevő ellen fenálló követelésének kielégítésére fordítani jogosult; minthogy azonban a betéti összeget a betéti könyv helyettesíti, s minthogy továbbá a betéti könyv birtokosa, a mennyiben a betevő a személyes felvétel jogát fenn nem tartotta, a betétösszeg felvételéhez feltétlenjogot nyert, alperesnek ezt az állítását figyelmen kívül hagyni s a betéti összeg kifizetésére való kötelezettségét megállapítani kellett.

Hogy a betétösszeghez való jogot rendszerint a betéti könyv birtoka állapítja meg, kitűnik az 1881. évi LX. tcz. 80. §-ának rendelkezéséből is, mely szerint a takarékbetétekre csak az

esetben lehet végrehajtási zálogjogot szerezni, ha a betéti könyv a foglaláskor megtaláltatott s arra a végrehajtás rávezettetett.

Végre alperes azért kéri felperest keresetével elutasítani, mert azt állítja, hogy a betevő ellen fennálló lejárt váltóbeli követelése erejéig a vtörv. 108. §-a értelmében a megtartási jogot gyakorolni jogosított, s hogy ezen jogánál fogva a betéti összeg kifizetésére nem kötelezhető;

minthogy azonban a váltótörvény 108. §-a a megtartási jog gyakorlását csakis a váltóadós pénzére és csak az esetben engedi meg, ha az minden meghatározott rendelkezés nélkül jutott a váltóhitelező birtokába, a kereset tárgyát képező betéti összeg pedig a betéti könyv birtokosának, tehát nem a betevő B. és társa cégnek, hanem felperesnek követelését képezi; minthogy továbbá a takarékbetét nem rendelkezés nélkül, hanem azon rendelkezés mellett jutott alperes birtokába, hogy azt a betéti könyv előmutatójának fizesse ki, s így a megtartási jog gyakorlásához szükséges feltételek fenn nem forognak; ennélfogva alperest a megtartási jog érvényesítéséhez jogosultnak tekinteni nem lehetett, s őt, miután a betéti összeg mennyisége ellen kifogást nem emelt, a takarékpénztári betét, s annak kamatai kifizetésére — a betéti könyv visszaadásának feltétele mellett — kötelezni kellett.

A budapesti kir. ítélőtábla: az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja annak indokai alapján és még azért, mert az 1876. XXIII. tcz. 108. §-a értelmében a váltóbirtokos nem gyakorolhat megtartási jogot olyan összegre, a melylyel adósának ő maga tartozik; minthogy ez az összeg az ő birtokában nincs, és az így gyakorolni kívánt megtartás sajátképen beszámítás volna, alperesnek a beszámítási jogra fektetett kifogása figyelembe vehető már csak azért sem volt, mert ezt csakis az ellenvégratban hozta fel, s így ezzel nyilván elkéslett.

A magyar királyi kuria: A másodfoku bíróság ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A felperes által A) alatt eredetiben csatolt, minden fentartás nélkül kiállított takarékpénztári betéti könyvre vezetett határozmányok 5. pontja értelmében alperes részvénytársaság a kereset tárgyát képező betétösszeget a betéti könyv előmutatójának köteles befizetni.

Alperesnek csak a betéti könyv bemutatásától függő — egyébként azonban feltétlen — ezen fizetési kötelezettségével valamint azzal szemben, hogy alperes mi bizonyítékot sem hozott fel arra nézve, hogy felperesnek a betéti könyv előmutatójának arra vonatkozó birtoklása nem jogszerű, alperesnek nem felperes, hanem harmadik személyek irányában fenforgó viszonyából meritett kifogásai még abban az esetben sem volnaak figyelembe vehetők, ha azok alaposak lennének. (853/1892.)